

Recensie: Ik heb spijt ★★★***

Monty Antwerpen
vrijdag 4 oktober 2019



foto © Sofie Knijff

Recensie:

"Het spijt me." Het is een uitdrukking die we allemaal wel eens moeten maken, maar waarom hebben we spijt? Hebben we spijt om wat we gedaan hebben of omdat we er niet mee wegwamen? Is het voldoende om "Sorry." te zeggen, berouw te hebben of moet de ander ons berouw ook kunnen zien? Walter Bart en Matijs Jansen van Wunderbaum nemen hun publiek mee in een talkshow met de toepasselijke naam "Ik heb spijt" om al deze aspecten van spijt te ontdekken. Ze schuwen daarbij de maatschappijkritiek niet en houden hun publiek maar wat graag een spiegel voor. De ervaring leert dat we dit soort van op de maatschappij geënt theater wel mogen verwachten van een gezelschap als Wunderbaum, alleen bleven we in de uitvoering toch een beetje op onze honger zitten. We miste net dat 'iets' dat ons volledig kon begeistere. Misschien misten we gewoon de vrouwen uit het gezelschap. Al beweerde Matijs in zijn rol van talkshow-host dat spijt toch vooral een mannen-zaak is â€! want hij had het ergens aan de toog gehoord van iemand die het in een "wetenschappelijk verantwoord artikel" op Facebook had gelezen.

Tot onze verbazing begon de voorstelling in het Duits. Walter Bart en Matijs Jansen hielden voor een gesloten gordijn een gesprekje over 'spijt hebben na overspel'. We vroegen ons af waarom ze ervoor gekozen hadden om dit in het Duits te brengen en met Nederlandse boventitels te werken. Tot het gesprek een kleine wending nam en het thema draaide naar 'verhoren van de Stasi' in het voormalige Oost-Duitsland. Moet je spijt hebben dat je je vrouw en kinderen verraadt of red je gewoon jezelf? Wat doe je later met het schuldgevoel of krijg je geen berouw? Kan je mensen ont-nazificeren of blijven het gewoon dezelfde mensen? De heren van Wunderbaum schuwden duidelijk de hete hangijzers uit het verleden en uit de huidige politieke context niet. De dialoog was gezond kritisch, maar deed een beetje gekunsteld aan: het voelde aan alsof men wel heel wat uiteenlopende thema's met elkaar had willen verweven. Tot bleek dat Walter helemaal geen fictief personage vertolkte, maar eigenlijk het verhaal vertelde van hun muzikant Oliver Jahn.Â Is diens huidige job als maatschappelijk werker compensatie voor de periode waarin hij leefde volgens de slogan: "Als mensen anders denken, mogen we ze geweld aandoen!?" Maar misschien nog belangrijker is de vraag: 'Is deze slogan niet meer en meer waar de huidige maatschappij naartoe gaat?'

Wanneer het gordijn dan open ging, al was het met enige moeite, zaten we in een heuse talkshow met als decor in grote letters "Ik heb spijt" boven twee comfortabele stoelen en een tafeltje. Matijs Jansen kroop in de huid van een iets te Hollandse, extraverte, vol van zichzelf zijnde presentator met een extravagante bril die verschillende gasten het vuur aan de schenen ging leggen om hen zover te krijgen dat ze publiekelijk spijt gingen betuigen.

Walter Bart nam de diverse rollen van de gasten voor zijn rekening. Eerst mocht hij een beetje zichzelf zijn. Hij werd door zijn collega voor schut gezet omwille van een ontbrekend ritmegevoel en het verlangen om toch te gaan zingen. Zou hij er geen spijt van krijgen als hij het toch zou doen? De proef werd op de som genomen en het publiek kreeg Walters versie van 'My way' te horen. Oliver Jahn had alle moeite van de wereld om op zijn piano het ritme van Walter te volgen, maar al bij al was het een erg vermakelijk stuk. En heel eerlijk: de zang viel best mee.

Zijn tweede personage was de belegger die net op het verkeerder moment zijn

aandelen verkocht had en zo miljoenen mis was gelopen. Of hij geen spijt had van wat hij had gedaan? Is spijt ook niet gewoon een fantoom-emotie? Je reageert op iets dat had kunnen zijn.

En dan was er de geprivilegieerde, blanke man die in transitie gaat naar vrouw en halverwege die overgang beslist om niet verder te gaan, maar ergens tussen man en vrouw te blijven leven. We merkten aan de reacties in het publiek dat dit onderwerp gek genoeg minder bespreekbaar was dan we hadden verwacht. Het storende gegniffel en het ongemakkelijk gelach van enkele mensen uit het publiek werkte uiteindelijk ook Matijs een beetje op de zenuwen. Hij gaf dan ook subtiel aan dat het 'zo wel weer kon'. De belangrijkste vraag hier was of die persoon spijt moest hebben omdat hij/zij niet in ons binair systeem van man en vrouw paste of dat we het als maatschappij konden aanvaarden dat iemand gelukkig is buiten ons hokjes-denken?

Walter Bart speelde vervolgens even Joram van Klaveren, de man die vroeger samen met Geert Wilders van leer trok tegen de islam en zich nu bekeerd heeft tot moslim. Zo iemand moet wel spijt hebben of niet? Matijs Jansen was in dit stuk echt op zijn best. Hij lachte zijn gast flagrant en vanuit een duidelijk meerderwaardigheidsgevoel uit en bleef pushen tot de "Sorry moslims" eindelijk kwam. Maar was dit excuus wel gemeend genoeg?

Dat was trouwens ook de vraag in het laatste stukje. Daar maakten we kennis met Shamima Begum, de jonge vrouw van een Nederlandse IS-strijder die terug naar Nederland wil. Kan zo'n vrouw ooit genoeg berouw tonen voor we ze als maatschappij terug aanvaarden? Het was in dit fragment dat we Walter Bart en Matijs Jansen op hun best vonden. Hier stelde Matijs luidop de vragen die bij een groot deel van de samenleving leven, maar omwille van goed fatsoen alleen in gesloten kring worden uitgesproken. Hier zagen we een sterk stuk politiek geëngageerd theater zoals we dat van Wunderbaum verwachten. Het deed ons bijna het stuk vergeten waarbij Matijs met een krant de blote billen van Walter stond te bewerken. Dat was het fragment waar wij dan weer spijt van hadden.

'Ik heb spijt' is een Wunderbaum-productie die niet bang is van wat controversie en draait rond actuele thema's. Ze mist soms wat diepgang, geeft soms de indruk wat onaf te zijn, maar weet wel tijdig de vinger in de zere wond te steken en een spiegel voor te houden zonder daarbij het gevoel voor humor te verliezen.

< Sascha Siereveld >

Credits:

van en met Walter Bart, Matijs Jansen mede-makers Yannick Noomeneindregie Maartje Remmersregieassistentie Lisa Koppeltmuziek Oliver Jahndecorontwerp John Thijssenlichtontwerp Axel Dikkersontwerp en bouw lichttekst Hannes Wehrhan, Heinz-G Anderskostuum Erik Bosman, Karin van der Leeuwtechniek Jasper Kop, Rick Gobée, Louise Peschko, Hannes Tappertproductie Wunderbaum, Theaterhaus Jenacoproductie Theater Rotterdammet dank aan Stichting DOEN